

Ягупов В.В. Чинники розвитку інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів / В.В. Ягупов // Професійне навчання на виробництві : [зб. наук. пр. / гол. ред. колегії Н. Ничкало]. — Київ : Вид-во ТОВ «ІМО-прес», 2016. — Вип. VI. — С. 130-142.

УДК 377, 378.046.4

В.В. Ягупов

м. Київ

ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті акцентується увага на проблемі інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) та його необхідності в інформаційному суспільстві. Особлива увага звертається на суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності, яких можна умовно поділити на три групи відповідно до виконуваних ними інформаційно-аналітичних завдань: перша група – керівники (директори, заступники як координатори аналітичних служб за власним напрямом діяльності, начальники відділів тощо); друга– спеціалісти-фахівці (методисти, педагогічні працівники та ін.); третя– технічні працівники (допоміжний персонал). У зв'язку з цим розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ є актуальною теоретичною та прикладною проблемою, а необхідність дотримання вимог компетентнісного підходу до її розвитку зумовлено такими провідними чинниками.

Ключові слова: чинники; інформаційно-аналітична діяльність; інформаційно-аналітична компетентність; інформаційно-аналітична функція; глобалізація; інформаційне суспільство; інформаційно-аналітичні функції.

Управлінські функції керівників ПТНЗ передбачають безпосереднє опрацювання великого обсягу інформації, що необхідний насамперед для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. У практичній управлінській

діяльності керівники зіштовхуються з низкою проблем щодо інформаційно-аналітичної діяльності: великі масиви інформації, як правило, обробляються вручну; багато інформації через великий обсяг і складність підрахунку збираються формально та не відображають реальний стан і тенденції, які мають місце в ПТНЗ; окремі критерії та показники об'єктивного оцінювання освітньої діяльності ПТНЗ керівниками не усвідомлюються і відповідно в інформаційно-аналітичному аспекті не обробляються та ін.

На необхідності інформаційно-аналітичного забезпечення управління навчальними закладами вказують В.Ю. Биков [2], Л.М. Калініна [5], О.М. Спірін [9] та ін., у тому числі ПТНЗ – Л.М. Петренко [7], В.В. Ягупов [10]. Розвиток інформаційної культури керівників ПТНЗ досліджує О.Д. Гуменний [4] та ін. Проте, до цього часу не розв'язана проблема інформаційно-аналітичного забезпечення управління ПТНЗ. Це свідчить про актуальність обраної проблеми дослідження.

Мета статті – обґрунтувати чинники розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників ПТНЗ.

Перехід провідних країн світу до стадії інформаційного суспільства впливає на всі сфери життєдіяльності кожної людини та конкретного фахівця, коли мінімальною вимогою до них є здатність і готовність працювати з інформацією. Відповідно, культура інформаційно-аналітичної діяльності є показниками універсальної професійної придатності сучасних фахівців. У зв'язку з цим розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ є актуальною теоретичною та прикладною проблемою. Необхідність дотримання вимог компетентнісного підходу до її розвитку зумовлено провідними чинниками, які мають безпосередній вплив на функціонування національної системи освіти, у тому числі професійно-технічної.

По-перше, це глобалізація всіх сфер життєдіяльності особистості, фахівця і суспільства, що безпосередньо торкається і національної системи освіти, а також характеризує ситуації змін всіх аспектів функціонування суспільства під впливом загальносвітової тенденції до взаємозалежності та відкритості.

Вважається, що вона виникла у результаті таких тенденцій суспільного розвитку як інтенсифікація інтернаціональних фінансових потоків, формування транснаціональної економіки та політики, усвідомлення всеосяжних проблем сучасності. Водночас слід пам'ятати, що глобалізація – це складне й неоднозначне явище, яке має як позитивні, так і негативні аспекти. Друга проблема – це широке домінування стандартів масової культури, третя – це безпосередній вплив глобалізації на освітню сферу, яка зумовлює найсуттєвіші протиріччя, перед якими стоїть сучасний педагог. На 45-й сесії Міжнародної конференції з питань освіти (Женева, 1996) були вказані основні протиріччя: перше – між глобальним і локальним: глобалізація наступає. У цій ситуації завданням вчителя є допомога збереженню ідентичності кожної нації, кожного народу; друге – між модернізмом і традиціями: всі країни, що розвиваються, намагаються поєднати традиційну культуру з тим, що називається модернізмом, і знову, якщо вчителі вірять у цінності гуманізму, вони мають полегшити для суспільства і, головне, для молоді, процес адаптації до нових умов життєдіяльності без втрати свого коріння; третє – між жорсткою конкуренцією, що є типовою для глобальної економіки, та ідеєю рівних можливостей.

Глобалізація соціального розвитку та її теорії також мають безпосередній вплив на функціонування і розвиток освіти як в окремих країнах, так і в світі в цілому. У США такий світоглядний підхід отримав назву глобальної освіти, а на пострадянському просторі його частіше визначають словосполученням «планетарне мислення», «планетарна освіта». При цьому у суб'єктів освітньої діяльності актуальним є принцип «мислити глобально – діяти локально», що затверджує творчу позицію у взаємовідносинах із навколишнім середовищем на тлі загальнолюдських проблем.

Безумовно, освіта, у тому числі й професійно-технічна не може стояти насамперед в силу об'єктивних причин відсторонь від процесів глобалізації. Зокрема, її вплив на освіту зумовлений такими аспектами:

– перенесенням на соціальну сферу в цілому та на освіту зокрема неоліберальної ідеології, яка є характерною для глобальної економіки;

– науково-технічним прогресом і розвитком ІКТ, що об'єктивно стимулюють інтеграційні процеси в освітніх системах як на регіональному та державному, такі світовому рівнях;

– прагненням світового співтовариства до формування в сучасних умовах нових глобальних цінностей – цінностей загальнолюдської культури, серед яких провідними мають стати гуманізм, толерантність, повага до представників інших культур, націй, рас, релігій, схильність до співпраці з ними, до взаємозбагачення культур, а не влада сильного і багатого над слабким та ін.

Отже, будь-який фахівець, у тому числі і педагогічні працівники не можуть стояти відсторонь від глобалізаційних процесів в освіті. Вони мають їх обов'язково враховувати в своїй професійно-педагогічній діяльності.

По-друге, важливим чинником є перехід провідних країн світу до стадії *інформаційного суспільства*, коли мінімальною вимогою до будь-якого фахівця є його здатність і готовність працювати з інформацією – інформаційна грамотність, оскільки інформаційне суспільство визначається як суспільство, яке ґрунтується на широкому використанні інформаційних мереж і технологій, в якому продукується велика кількість відомостей і даних, комунікаційних товарів і послуг, існує розвинена індустрія виробництва різноманітного інформаційного продукту. А без інформаційно-аналітичної компетентності не можна дотримуватися *ключових принципів інформаційного суспільства*: забезпечення загального та вільного доступу громадян до інформаційних і комунікаційних інфраструктур і технологій, відомостей і знань; підвищення довіри і безпеки при використанні ІКТ з акцентуванням уваги на етичних аспектах.

В інформаційному суспільстві найважливішими завданнями є отримання та розповсюдження освітніх, наукових і культурних відомостей, збереження кожною нацією своєї національної спадщини та ідентичності, забезпечення високої якості освіти. Знання мають бути універсальним надбанням, а доступ до відомостей і знань має бути максимально широким, інформаційні ресурси повинні мати високу якість і бути різноманітними, але в той же час забезпечувати інформаційну безпеку кожної особи як суб'єкта інформаційного

суспільства.

Зміни, що відбуваються у суспільстві в процесі інформатизації, істотно впливають на систему освіти, пред'являють до неї принципово нові вимоги в багатьох аспектах – інформаційному, техніко-технологічному, змістовному, результативному, особистісному та етичному вимірах. У Лісабонській стратегії на 2000-2010 рр. було визначено для Європи в цілому низку напрямків розвитку освіти, які актуальні й для сучасної України. Це удосконалення підготовки громадян Європи до суспільства розумової праці. Природно, призначення освітніх систем при цьому визначається як удосконалення підготовки фахівців з ІКТ, а також наголошується про необхідність їх широкого впровадження у процес навчання [3].

Отже, з переходом людства до інформаційної доби відбуваються істотні зміни у цілях, завданнях, змісті, формах, технологіях і результатах набуття особою освіти, що зумовлює переосмислення педагогічних теорій, концепцій, методологічних основ організації навчального процесу з орієнтацією на сучасні особистісні, соціокультурні, професійні та ціннісні пріоритети людського буття та самоактуалізації особи як особистості, громадянина та фахівця в інформаційному суспільстві.

Необхідність реагування на потреби людини та виклики сучасного суспільства утворює нову освітню парадигму, яка полягає, на думку В.Ю. Бикова, у необхідності забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх, хто повинен вчитися (у тих випадках, коли наявність сертифікату про загальну і/або відповідну професійну освіту є обов'язковою), хто має бажання, потребу (внутрішньо або зовнішньо мотивовані) вчитися впродовж життя і хто має для цього можливості (час, стан здоров'я, сімейні обставини, завантаженість на роботі тощо) [2, с. 45]. Одним із таких техніко-технологічних засобів – інформаційних систем, мереж, ресурсів та ІКТ – у сучасному світі є інформатизація освіти.

Згідно з Концепцією Національної програми інформатизації, інформатизація – це сукупність взаємозв'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних і виробничих процесів,

яка направлена на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів і інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної і комунікаційної техніки [6].

За визначенням В.Ю. Бикова та А.М. Гуржія, інформатизація освіти – це впорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів у системі освіти, яка спрямована на задоволення освітніх інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу [1], насамперед тих, хто здобуває освіту (учнів, студентів, слухачів), а також педагогічних працівників, які організують цей процес.

ПТО не може стояти відсторонь від інформатизації, а має як найшвидше включитися в цей процес та цілеспрямовано підготувати майбутніх кваліфікованих робітників до активної життєдіяльності та професійної самоактуалізації в інформаційному суспільстві. А відповідні інформатизаційні процеси в системі ПТО будуть і вже суттєво впливають на цілі, зміст, організаційні форми, методи, методика і насамперед технології навчання та управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів, що призводить до істотних змін у діяльності учнів, педагогічних працівників, керівників ПТНЗ і відповідно вона має охопити всі напрями і сфери їх діяльності та суттєво змінити. Вона насамперед передбачає широке впровадження і використання ІКТ для реалізації навчальної, виховної, наукової, методичної, інформаційно-аналітичної, управлінської та інших функцій педагогічними працівниками. Водночас інформатизація ПТО має сприяти досягненню основних цілей освіти в українському суспільстві:

- підвищенню якості освіти за рахунок впровадження сучасних ІКТ у навчально-виробничий процес у системі ПТО;

- інтеграції системи ПТО в національну систему освіти та у світове освітнє співтовариство за рахунок подання актуальних відомостей, врахування і

дотримання основних світових тенденцій;

– підвищенню якості надання послуг Інтернету в системі ПТО.

Їх розв'язання передбачає здійснення рішучих змін у змісті, технологіях і засобах набуття людиною освіти, оскільки сучасні ІКТ кидають, на думку науковців, виклик традиційним технологіям і засобам навчання та освіти, а знанієва парадигма освіти не може дати відповіді на актуальні проблеми освіти в інформаційному суспільстві та задовольняти інформаційні та освітні потреби особи у гуманістичному вимірі. Основними ознаками освітньої системи в інформаційному суспільстві є створення нового знання, територіальна та часова незалежність процесів опанування змісту освіти, структурне і змістовне оновлення процесу навчання.

Водночас практика реалізації в Україні державних програм інформатизації свідчить, що інформатизація системи ПТО – це складний, багатоетапний і суперечливий процес. Хоча в останні роки значно покращилося оснащення ПТНЗ комп'ютерним, телекомунікаційним і проєкційним обладнанням, здійснюється під'єднання ПТНЗ до мережі Інтернет. Разом з тим багато питань з інформатизації системи ПТО залишаються нерозв'язаними з таких причин: незадовільний стан забезпечення системи ПТО та конкретних ПТНЗ сучасною інформаційною і насамперед комп'ютерною технікою; недосконалість інформаційно-технологічної, навчально-методичної та організаційної систем підтримки процесів розробки, накопичення та обміну інформаційними освітніми ресурсами; відсутність мережі електронних бібліотек і цифрових мультимедійних архівів інформаційних ресурсів з навчальних предметів; недостатній рівень підготовленості педагогічних працівників з питань інтеграції ІКТ у навчально-виробничий процес взагалі та свою професійно-педагогічну діяльність, зокрема; недостатня вмотивованість педагогічних працівників до реалізації інформаційно-аналітичної функції в процесі професійно-педагогічної діяльності.

По-третє, необхідність цілеспрямованої реалізації педагогічними працівниками в професійно-педагогічній діяльності інформаційно-аналітичної функції. Це пов'язано також тим, що в Настанові з оцінювання ІКТ в освіті

(UNESCO Institute for Statistics) запропоновано 45 показників, за якими здійснюється оцінювання стану їх впровадження у навчально-виховний процес. В настанові наголошується, що вона являє собою принципово нове намагання створити уніфіковану в міжнародному плані методологічну нормативну базу понять і показників для кількісного оцінювання, яка забезпечує узгоджене застосування та інтерпретацію ІКТ в статистиці освіти особами, які відповідальні за ухвалення рішень, дослідниками, експертами і статистичними організаціями у всьому світі [8].

Ці показники універсальні для всіх систем освіти. У зв'язку з цим вони можуть бути основними напрямками реалізації інформаційно-аналітичної функції педагогічних працівників в системі ПТО, у тому числі й керівників. Зокрема, оцінювання згідно з Настановою відбувається за такими показниками: політичні зобов'язання держави (наявність національної та / або спеціально розробленої в галузі освіти стратегії, планів і законодавчих механізмів впровадження ІКТ); інфраструктура (кількість і якість засобів ІКТ, що використовуються в навчально-виховному процесі); підготовка учителів (підготовка і випуск вчителів, які використовують ІКТ у своїй професійній – педагогічній – діяльності); навчальні плани (рівень впровадження ІКТ у навчальні плани); використання (доступ до ІКТ у навчальних закладах); участь, навички та продукти (кількість учнів, навчених основним навичкам роботи з комп'ютером); результати і вплив (відомості про вплив ІКТ на традиційні системи очної освіти); диференційовані показники успішності учнів у школах з викладанням за допомогою ІКТ, у порівнянні зі звичайними школами; збільшення кількості комп'ютерів в адміністрації та зростання використання комп'ютерів в управлінні школами.

Більшість з цих показників можуть бути використані як на міжнародному, так і на національному рівнях для моніторингу, підтримки розробки політичних рішень і процесу прийняття конкретних організаційно-педагогічних заходів щодо інформатизації освіти в системі ПТО. Багато з них також можуть бути використані на регіональному рівні та на рівні ПТНЗ для порівняння інфраструктури ІКТ, доступу до відповідних ресурсів, використання та

отримання результатів у своїй професійній діяльності.

Використання ІКТ особливо актуально в управлінській діяльності керівників ПТНЗ. Наприклад, управлінську інформацію, яка добувається за допомогою інформаційних ресурсів, можна умовно поділити на три категорії: інформація для стратегічного планування; контрольна управлінська; оперативна інформація. Ці види інформації свідчать про те, що існує індивідуальне і групове інформаційно-аналітичне забезпечення в управлінні ПТНЗ, яке передбачає вирішення таких *завдань інформаційно-аналітичного спрямування*:

- виявлення певних управлінських проблем, тенденцій, альтернатив, конфліктних та інших ситуацій та їх опис;
- пошук ідей, гіпотез, рішень проблем, тенденцій, альтернатив, конфліктних та інших ситуацій в управлінській діяльності та їх оцінювання;
- багатокритеріальний аналіз даних і оцінювання складних об'єктів;
- інформаційне моделювання ймовірних управлінських проблем у ПТНЗ і вибір оптимальних методів і засобів їх вирішення;
- формування системи критеріїв оцінювання управлінських проблем, організація інформаційної експертизи планів, програм і різних видів робіт;
- збирання та аналіз даних про соціальних партнерів і ймовірних конкурентів, оцінювання навчальних, науково-виробничих і технічних досягнень, а також передового педагогічного досвіду інших ПТНЗ та його впровадження в навчально-виробничий процес;
- визначення управлінського стилю та поведінки основних суб'єктів ПТНЗ у реалізації провідних завдань щодо забезпечення якості професійної підготовки випускників;
- аналіз і прогнозування проблемних ситуацій у професійній підготовці випускників і пошук управлінських засобів їх вирішення;
- аналіз і прогнозування «поведінки лідерів» у комерції, технології, техніці, виробництві та інших сферах у регіоні;
- інформаційне супроводження розробки прогнозів розвитку ПТНЗ у регіоні, а по можливості й у державі;

- акумулювання та оцінювання ініціатив, інновацій у ПТНЗ і розроблення пропозицій щодо їх використання;
- інформаційно-діагностичний аналіз ліцензійної діяльності, а також реалізації різних угод;
- діагностичний передпрогнозний аналіз професійної підготовки в ПТНЗ певних категорій фахівців;
- інформаційна експертиза проектів з ризиковим фінансуванням;
- накопичення відомостей та їх використання в управлінській діяльності, в певних програмах, соціальних, культурно-виховних, просвітницьких, освітніх та інших заходах;
- накопичення і використання відомостей про освітні та інші виставки, аукціони, ярмарки, конференції, наради;
- редакційно-аналітична діяльність і підготовка аналітичних матеріалів, довідок, доповідей, прогнозів, реклами та ін.

Отже, інформаційно-аналітичне забезпечення управлінської діяльності керівників ПТНЗ передбачає розв'язання таких завдань:

- комплексне інформаційне забезпечення найбільш повною і достовірною фактографічною і концептуальною інформацією порівняльного і прогнозного характеру – стану, тенденцій і перспектив розвитку певної галузі промисловості, соціальної сфери тощо;
- підготовку різноманітних аналітичних, порівняльних і реферативних оглядів з проблем функціонування ПТНЗ;
- організацію консультацій, експертних оцінок з проблем функціонування ПТНЗ як суб'єкта освітньої діяльності;
- формування спеціалізованих (в тому числі повнотекстових) баз даних для інформаційно-аналітичного забезпечення професійної діяльності різних категорій працівників, у тому числі педагогічних, а також навчальної діяльності учнів.

По-четверте, існує також такий чинник як ступень інтелектуальності і складності інформаційно-аналітичних завдань у ПТНЗ, які вирішуються різними посадовими особами. Ці завдання суттєво між собою відрізняються. На

основі цього їх можна *класифікувати* на п'ять класів.

Перший клас – найбільш прості завдання, які складаються з повністю формалізованих процедур і виконання яких, крім витрат часу, не становить ніякої складності для виконавців. Ці завдання стандартизуються і програмуються, до яких відносяться контроль і облік, оформлення документів, їх тиражування, розсилка та ін. Такі завдання вирішуються практично всіма автоматизованими інформаційними системами.

Другий клас – більш складні завдання, які стосуються ухвалення управлінських рішень в умовах ризику. Їх вирішення можливі на основі застосування методів теорії ймовірностей, аналітичного та імітаційного моделювання тощо.

Третій клас завдань складають слабко структуровані завдання, які містять невідомі або невимірювані компоненти (кількісно не оцінювані). Для них характерні відсутність методів розв'язання на основі безпосереднього опрацювання даних. Постановка завдань базується на прийнятті рішень в умовах неповної інформації. У ряді випадків, на основі теорії нечітких множин і застосувань цієї теорії вдається побудувати формальні схеми рішення.

Четвертий клас завдань складають завдання прийняття рішень в умовах протидії та конфлікту. В цих завданнях можуть бути наявні випадкові чинники, для яких невідомі закони їх впливу. Їх вирішення можливі (але не завжди) методами теорії ймовірностей, нечітких множин і теорії ігор.

П'ятий клас – найбільш складні завдання прийняття рішень, які характеризуються відсутністю можливості формалізації через високий ступінь невизначеності. До них відноситься більшість проблем прогнозування, перспективного планування та ін.

Відповідно, працівників у галузі інформаційно-аналітичної діяльності в ПТНЗ можна умовно поділити на такі групи відповідно до виконуваних ними інформаційно-аналітичних завдань:

Перша група – *керівники* (директори, заступники як координатори аналітичних служб за власним напрямом діяльності, начальники відділів тощо), які виконують, як правило, завдання четвертого і п'ятого класів. Творчий

елемент їх роботи – максимальний, а рутинний зміст – мінімальний. Вони несуть найбільшу відповідальність за прийняття рішень та є основними користувачами узагальнених інформаційних ресурсів організації. Основна форма діяльності таких керівників – ділове спілкування. Для них характерний такий розподіл часу протягом дня: ділові контакти – 47 %, робота з документами – 29 %, телефонні переговори – 9 %, відрядження (поїздки) – 6 %, аналіз проблем і прийняття рішень – 4 %, інше – 5 %.

Технологія їх діяльності характеризується такими особливостями:

- при централізації прийняття рішень різко збільшуються обсяги інформації, зменшується час на обдумування і аналіз, зростає складність комплексного врахування всіх даних;

- виникає значна частка поточних задач, які не дозволяють зосередити увагу на стратегічних цілях;

- не враховується роль організаційної поведінки педагогічного та трудового колективу, вплив зовнішнього середовища і психологічних аспектів прийняття рішення;

- переважають проблеми, зумовлені звичками, досвідом, традиціями і іншими неформалізованими обставинами;

- при прийнятті рішень керівник не завжди у змозі описати і навіть уявити досить повну модель ситуації, а керується лише деякими уявленнями про неї;

- діяльність керівника значною мірою залежить від стилю керівництва, від ступеню знань причин і наслідків, ясності уявлення взаємозв'язків обсягу наявної інформації.

Другу групу складають *спеціалісти-фахівці* (методисти, педагогічні працівники та ін.), які виконують завдання другого і третього класів і формують інтелектуальний базис ПТНЗ. Для них характерний такий розподіл часу протягом робочого дня: ділові контакти – 23%, робота з документами – 42%, телефонні переговори – 17%, аналітична робота – 12%, інше – 6%.

Ефективність функціонування ПТНЗ в основному визначається продуктивністю діяльності цих спеціалістів, особливо у питаннях створення

нової інформації, які забезпечують практично всю інформаційну підготовку для прийняття рішення керівником. Вони є основними виконавцями документів, визначають їх якість. Частка рутинної роботи різна і при раціональній технології має бути незначною.

Третя група – *технічні працівники* (допоміжний персонал), які виконують всю рутинну роботу (завдання першого класу). Їх робота регламентована, але не потребує розуміння змісту опрацьовуваної інформації. До цієї ж групи відносяться працівники, які мають суто виробничі навички та вміння – друкарки, оператори. Основний критерій продуктивності їх роботи – оперативність і своєчасність опрацювання документів без збоїв і помилок. Найбільш поліфункціональними працівниками є секретарі, які готують листи, накази, розпорядження та інші документи, копіюють і розсилають документи, ведуть документи, здійснюють телефонні контакти, планують зустрічі і поїздки, організують «календарі» своїх керівників. Для цієї групи працівників характерний такий розподіл часу: робота з документами – 69%, телефонні переговори – 20%, ведення обліку – 6%, інше – 5%.

Основний клас завдань, притаманний інформаційно-аналітичним фахівцям – це документаційне забезпечення управління. Незалежно від класу завдань, рішення будь-якого з них передбачає проведення великого обсягу типових офісних робіт, які включають:

- опрацювання вхідної і вихідної інформації: читання і відповіді на листи (як електронні, так і звичайні), написання звітів, циркулярів та іншої документації, яка може містити також малюнки і діаграми;

- збирання і подальший аналіз деяких даних, наприклад звітності за певні періоди часу за різними підрозділами або організаціями, яка задовольняє різним критеріям відбору;

- збереження інформації, яка надійшла, забезпечення швидкого доступу до неї і пошук необхідної у даний момент інформації.

Діяльність має бути чітко скоординована між особами, які її виконують; мають бути забезпечені тісні зв'язки, які дозволяють обмінюватись інформацією у короткі терміни, а процес руху документів має бути ефективно

організований.

Отже, інформаційно-аналітичне забезпечення управлінської діяльності керівників ПТНЗ має ієрархічний характер, оскільки воно торкається всіх – починаючи від самого керівника та завершуючи учнями як споживачами навчальної та іншої інформації. На кожному рівні існує певна кількість суб'єктів (не менше одного), які виступають координаторами/організаторами потоків інформації, а в певних випадках й інформаційних відносин взагалі.

Таким чином, рівні організації інформаційно-аналітичної діяльності в ПТНЗ характеризуються: кількісним та якісним складом суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності в ПТНЗ; характером самоорганізації суб'єктів конкретного рівня інформаційно-аналітичної діяльності, ступенем його централізації (децентралізації); співвідношенням економічних та адміністративних механізмів регулювання діяльності суб'єктів кожного рівня інформаційно-аналітичної діяльності; характером відносин між суб'єктами інформаційно-аналітичної діяльності (відносини ієрархії, рівності тощо); швидкістю реакції суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності на вплив зовнішніх чинників, ступенем мобільності (інертності) конкретного рівня організації інформаційно-аналітичної діяльності в цілому; обсягами, ступенем різноманіття та складності потоків інформації, що функціонують на конкретному рівні інформаційно-аналітичної діяльності; потенційними можливостями суб'єктів конкретного рівня інформаційно-аналітичної діяльності в царині збору, переробки, зберігання та передачі інформації.

Основна мета інформаційно-аналітичної діяльності на кожному рівні управління в ПТНЗ спрямована перш за все на забезпечення життєдіяльності інших суб'єктів цього рівня та, з одного боку, вона пов'язана з відповідною діяльністю на вищих і нижчих рівнях ієрархії через систему прямих і зворотних зв'язків, а з іншого – певною мірою впливає на організацію інформаційно-аналітичної діяльності нижчого рівня ієрархії та, у свою чергу, її ефективність на цьому рівні залежить від ефективності організації інформаційної діяльності нижчого рівня.

Отже, вищевикладене свідчить про необхідність широкої ерудиції,

професійної, психологічної та особистісної готовності, професійно-педагогічної підготовленості та практичної здатності педагогічних працівників у системі ПТО до роботи з інформацією, що має назву інформаційно-аналітична діяльність. Відповідно, у них необхідно для цього цілеспрямовано розвивати (а в окремих випадках і формувати) інформаційно-аналітичну компетентність як важливої передумови реалізації ними інформаційно-аналітичної функції в процесі реалізації посадових компетенцій.

Література

1. Аналіз стану комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів за 1997-2001 роки / А. М. Гуржій [та ін.] // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2002. – № 4. – С. 3.

2. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В. Ю. Биков. – К.: Атіка, 2008. – 684 с.: іл.

3. Глосарій термінів Європейського союзу [Електронний ресурс] // Видавництво «К.І.С.» [сайт]. – Режим доступу: http://europa.dovidka.com.ua/1.html#_Тoc90362284 (08.09.2012). – Назва з екрану.

4. Гуменний О. Д. Розвиток інформаційної культури керівників професійно-технічних навчальних закладів : [навч.-метод. посібник] / О. Д. Гуменний. – К. : Ін-т ПТО НАПН України, 2013. – 85 с.

5. Калініна Л. М. Теоретико-прикладні аспекти формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу : монографія / Л. М. Калініна. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 136 с.

6. Концепція інформатизації освіти / [В.Ю. Биков, В.І.Луговий, М.І. Жалдак, Н.В. Морзе та ін.] // Рідна школа. – 1994. – №11. – С. 26–29.

7. Петренко Л. Теорія і практика розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів : монографія / Л. Петренко. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2013. – 456 с.

8. Руководство по оценке информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в образовании [Электронный ресурс] / Институт статистики ЮНЕСКО: Документ №2 / – Режим доступу: – <http://fgosvo.ru/uploadfiles/mo/20120916000717.pdf>. – Назва з екрану.

9. Спірін О.М. Досвід впровадження електронної бібліотеки Національної академії педагогічних наук України/ О.М. Спірін, С.М. Іванова // Український педагогічний журнал. – 2015. – № 1 (1). – С. 192-205.

10. Ягупов В.В. Інформаційно-аналітична компетентність керівників професійно-технічних навчальних закладів: поняття, зміст і структура / В.В. Ягупов // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України; [редкол. : В.О. Радкевич (голова) та ін.]. — К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2012. — №3. — С. 75-81.

Ягупов В. В.

Факторы развития информационно-аналитической компетентности педагогических работников профессионально-технических учебных заведений

В статье акцентируется внимание на проблеме информационно-аналитического обеспечения функционирования профессионально-технических учебных заведений и его необходимости в информационном обществе. Отдельное внимание обращается на субъектов информационно-аналитической деятельности, которых условно можно поделить на три группы соответственно выполняемых ими информационно-аналитических заданий: первая группа – руководители (директоры, заместители как координаторы аналитических служб со своим направлением деятельности, начальники отделов и др.); вторая – специалисты (методисты, педагогические работники и др.); третья – технические работники (вспомогательный персонал). В связи с этим развитие информационно-аналитической компетентности педагогических работников профессионально-технических учебных заведений есть актуальной теоретической и прикладной проблемой, а необходимость соблюдения требований компетентностного подхода к её развитию обусловлено такими ведущими факторами.

Ключевые слова: факторы; информационно-аналитическая компетентность; информационно-аналитическая деятельность; глобализация; информационное общество; информационно-аналитические

функции.

Yagupov V.

***Factors for the development of the professional technical
educational establishments pedagogical workers' informational and
analytical competence***

The article focuses on the problem of informational and analytical support for the professional technical educational establishments (PTEEs) and its necessity in the informational society. It particularly focuses on the actors of the informational and analytical activity which can be divided into three groups according to their informational and analytical tasks they perform. The first group includes the leaders (directors, their deputies as coordinators of the analytical services according to their activity directions, departments chiefs etc). The second group encompasses specialists (resource centers workers, pedagogical workers etc.) The third group includes the technical workers (assistants).

Therefore, informational and analytical competence development of the PTEEs pedagogical workers is the topical theoretical and practical problem. The necessity to observe requirements of the competence approach to its development is caused by such leading factors.

Key words: *factors; informational and analytical activity; informational and analytical function; informational society; informational and analytical function.*